

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών
Κοινό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
Δημιουργική Γραφή

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία
*Η Περιπέτεια του Μικελάντζελο Αντονιόνι. Θεματική και
Αφηγηματική ανάλυση. Συγγραφή σεναρίου*

Ροδή Ασημή

Επιβλέπων Καθηγητής: Παναγιώτης Ιωσηφέλης

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2023

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η ταινία *Η Περιπέτεια (L'Avventura, 1960)* του μεγάλου Ιταλού κινηματογραφιστή Μικελάντζελο Αντονιόνι (Michelangelo Antonioni), μια από τις πιο σημαντικές και ρηξικέλευθες κινηματογραφικές δημιουργίες του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα. Αρχικά παρουσιάζεται συνοπτικά η ζωή και η εργογραφία του σκηνοθέτη και κατόπιν αναλύεται το έργο του με βάση την εποχή, τα στοιχεία που το διαμόρφωσαν και την εξέλιξή του μέσα από σημαντικές ταινίες-σταθμούς που το καθόρισαν. Γίνεται μια συνολική αποτίμηση του έργου του Αντονιόνι, ώστε να καταδειχθεί η σπουδαιότητά του και η θέση του στην ιστορία της 7^{ης} τέχνης. Στη συνέχεια δίνονται αναλυτικές πληροφορίες για την *Περιπέτεια*, παρουσιάζεται η πλοκή της, ενώ παρατίθενται και σημαντικά στοιχεία που σχετίζονται με τα γυρίσματα και την αρχική επεισοδιακή υποδοχή της. Έπειτα παρουσιάζεται η θέση του δημιουργού σχετικά με την ταινία, η αντίστοιχη θέση των κριτικών, καθώς και ο ρόλος της στη διαμόρφωση και την εξέλιξη της κινηματογραφικής τέχνης. Διερευνάται ακόμη η επίδρασή της στο έργο άλλων σκηνοθετών, σύγχρονων και μεταγενέστερων. Επειδή η *Περιπέτεια* αποτελεί το πρώτο μέρος μιας από τις σημαντικότερες θεματικές τριλογίες, αναλύεται το συνολικό πλαίσιο της τριλογίας και γίνεται αναφορά στις άλλες δυο ταινίες που τη συναποτελούν, τη *Νύχτα (La Notte, 1961)* και την *Εκλειψη (L'Eclisse, 1962)*, με έμφαση στα κοινά στοιχεία τους στη θεματική και την αισθητική. Έχοντας ως βάση τις επικρατούσες κινηματογραφικές θεωρίες σχετικά με το θέμα επιχειρείται να τεκμηριωθεί η απόκλιση της ταινίας από τα κρατούντα πρότυπα, να οριστούν οι θεματικοί άξονες που τη διατρέχουν και στη συνέχεια να αναλυθούν. Τέλος, παρουσιάζονται οι καινοτομίες της *Περιπέτειας* ως προς τη δομή και το περιεχόμενο της αφήγησης, το στοιχείο της εναλλακτικότητας, τους χαρακτήρες και τη μουσική. Στο δημιουργικό μέρος καταδεικνύεται η επίδραση της ταινίας στην προσπάθεια άρθρωσης σεναριακού λόγου και δίνεται βάρος στα κοινά σημεία που αποτελούν και τη βάση για τη συγγραφή του πρωτότυπου σεναρίου. Παρουσιάζεται ολοκληρωμένη η ιδέα για το σενάριο ταινίας μεγάλου μήκους, ενώ αναπτύσσεται σε ολοκληρωμένη σεναριακή μορφή η πρώτη πράξη.

Λέξεις – Κλειδιά

Αντονιόνι, Περιπέτεια, τριλογία, αποξένωση, θεματική, αφήγηση

“The Adventure (L’Avventura) by Michelangelo Antonioni.
Thematic and narrative analysis. Film script”

Rodi Asimi

Abstract

The subject of the present thesis is the film *The Adventure /L'Avventura* (1960), one of the most important and groundbreaking cinematic creations of the second half of the 20th century, by the great Italian filmmaker Michelangelo Antonioni. Firstly, the director's life and work are presented, and then his work is analyzed with regard to the era, the elements that shaped it, and its evolution through important milestone films that defined it. An overall assessment of Antonioni's work is made, in order to demonstrate its importance and its place in the history of cinema. Detailed information about the Adventure is then given, its plot is presented, while important elements related to the shooting and its initial dramatic reception are listed. Then the author's position regarding the film is presented, the corresponding position of the critics, as well as its role in the formation and development of the cinematographic art. His influence on the work of other directors, contemporary and posterior, is being explored as well. Since *Adventure* is the first part of one of the most important thematic trilogies, the overall context of the trilogy is analyzed and reference is made to the other two films that make it up, that is *Night (La Notte, 1961)* and *Eclipse (L'Eclisse, 1962)*, with an emphasis on their thematic and aesthetic commonalities. Based on the prevailing film theories on the subject, an attempt is made to document the film's deviation from the prevailing standards, to define the thematic axes that run through it, and then to analyze them. Finally, the innovations of the Adventure in terms of the structure and content of the narrative, the element of alternation, the characters and the music are presented. In the creative part, the effect of the film on the attempt to articulate a script discourse is demonstrated and weight is given to the common points that form the basis for

the writing of the original script. The idea for the feature film script is presented complete, while only the first act is developed in complete screenplay form.

Keywords

Michelangelo Antonioni, Adventure, trilogy, narrative, themes

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

Αριστοτέλης (1982). Δρομάζος, Ι. (Μτφρ.). *Ποιητική* (σσ. 233-235). Αθήνα: Εκδόσεις Κέδρος

Ιωσηφέλης, Π. (2022). Κινηματογραφική Γραφή. Σημειώσεις παραδόσεων στο πανεπιστημιακό site του ΕΑΠ, ΜΠΣ, ΔΓΡ.

Καϊμάκης, Κ. (2022, Οκτώβριος 23). Όταν ο Αντονιόνι έκλαψε στις Κάννες. *Documentonews*. Ανακτήθηκε 02/11/2023 από <https://www.documentonews.gr/article/otan-o-antonioni-eklapse-stis-kanes/>

Καρδερίνης, Κ. (χ.χ). Ο Μικελάντζελο Αντονιόνι και η Περιπέτεια του εγκόσμιου σινεμά. *kemes.wordpress.com*. Ανακτήθηκε 03/11/23 από <https://www.pekk.gr/index.php/component/content/article/6169-o-mikelantzelo-antonioni-kai-i-peripeteia-tou-egkosmiou-sinema?catid=95&Itemid=435>

Kallas-Καλογεροπούλου, Χ. (2006). *Σενάριο. Η τέχνη της επινόησης της αφήγησης στον κινηματογράφο* (σσ. 29-35, 104-110). Αθήνα: Εκδόσεις Νεφέλη

Κινηματογραφικό Αρχείο 4. Μικελάντζελο Αντονιόνι. (1984). Σολδάτος, Γ. (Δ/ση). Αθήνα: Αιγόκερως

Μικελάντζελο Αντονιόνι. Επάγγελμα σκηνοθέτης. Με το βλέμμα της κριτικής. (2019). Αρνές, Ι. (Επιμ.). Αθήνα: Το μέλλον

Μπούρας, Δ. (2010, 01 Αυγούστου). Περιπέτεια. *Καθημερινή*. Ανακτήθηκε 02/11/23 από <https://demans2.wordpress.com/2010/08/02/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%80%CE%AD%CF%84%CE%B5%CE%B9%CE%B1/>

Παγουλάτος, Α. (2010, 21 Μαρτίου). Η τετραλογία του Μικελάντζελο Αντονιόνι. *Η Αυγή*. Ανακτήθηκε 03/11/23 από

<http://www.cinephilia.gr/index.php/prosopa/classicus/1050-michelangelo-antonioni>

Περιοδικό ΣΙΝΕΜΑ (2023, 23 Μαρτίου) . Η Περιπέτεια. *cinemagazine.gr*. Ανακτήθηκε 02/11/23

https://www.cinemagazine.gr/themata/arthro/50_best_movies_archive-130286569/?page1=5#topnav

Πηρούνια, Ξ. (2019, 11 Δεκεμβρίου). Η Περιπέτεια (L' Avventura)-1960. *cinemood.gr*. Ανακτήθηκε 02/11/23 από <https://cinemood.gr/h-peripeteia-lavventura-1960>

Πουτούρογλου, Κ. (χ.χ). Η Περιπέτεια του Μικελάντζελο Αντονιόνι. *cinephilia.gr*. Ανακτήθηκε 02/11/23 από

<http://www.cinephilia.gr/index.php/tainies/europa/3955-l-avventura-michelangelo-antonioni-sxolia>

Ραφαηλίδης, Β. (1982). *Λεξικό ταινιών Α΄*. Αθήνα: Αιγόκερως

Ριβέλλης, Π. (2003). *Η φανερή γοητεία και η κρυφή συγκίνηση του κινηματογράφου. 12 σκηνοθέτες και το έργο τους* (σσ. 21-59). Αθήνα: Φωτοχώρος

Σερενίδη, Α. (2021). Η απεικόνιση της πραγματικότητας στο λογοτεχνικό και το κινηματογραφικό αφήγημα: σημεία επαφής μεταξύ νατουραλισμού στη λογοτεχνία και ιταλικού νεορεαλισμού στον κινηματογράφο, (σσ. 18-20). Διπλωματική εργασία, ΜΠΣ ΕΑΠ & ΠΔΜ, «Δημιουργική γραφή». Επιβλ. Παναγιώτης Ιωσηφέλης, Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε 1/12/23 από <https://apothesis.eap.gr>

Σούμας, Θ. (2019, 13 Νοεμβρίου). Για το σινεμά του Μικελάντζελο Αντονιόνι. *bookpress.gr*. Ανακτήθηκε 03/11/23 από

<https://bookpress.gr/kritikes/texnes/10859-sullogiko-to-mellon-mikelantzelo-antonioni-soumas>

Φένεκ Μικελίδης, Ν. (χ.χ). Η Περιπέτεια. *kemes.wordpress.com*. Ανακτήθηκε 03/11/23 από

<https://kemes.wordpress.com/2018/10/09/%CE%B7-antonionikh-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%80%CE%B5%CF%84%CE%B5%CE%B9%CE%B1/>

Ξενόγλωσσες βιβλιογραφικές αναφορές

Από το Λομιέρ στο Μπέργκμαν. (1979). Πολυκάρπου, Π. (Μτφρ.). (σσ. 253-288). Αθήνα: Κάλβος

Blackburn, S. (χ.χ). Themes in Michelangelo Antonioni's films. Ανακτήθηκε 10/11/23 από

<https://static-gcs.edit.site/users-files/f99d1ea021ee4f02507c89863768898c/antonioni-themes.pdf?dl=1>

Brody, R. (2013, July 11). Antonioni's Coldly Luminous Vision. *newyorker.com*. Ανακτήθηκε 05/11/23 από

<https://www.newyorker.com/culture/richard-brody/antonionis-coldly-luminous-vision>

Bulzoni. (2002). *Michelangelo Antonioni, I film, la critica 1943-1945: un'antologia*. Ανακτήθηκε 14/11/23 από <https://www.michelangeloantonioni.info/wordpress/biografia/>

Censi, R. (2004). L'avventura. *Enciclopedia del Cinema*. Ανακτήθηκε 05/10/23 από https://www.treccani.it/enciclopedia/l-avventura_%28Enciclopedia-del-Cinema%29/

Ebert, R. (1997, January 19). L'avventura. *rogerebert.com*. Ανακτήθηκε 05/10/23 από

<https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-lavventura-1960>

Field, S. (1986). Πολυκάρπου, Π. (Μτφρ.). *Το σενάριο. Η Τέχνη και η τεχνική (Οι βάσεις της σεναριογραφίας)*. Αθήνα: Κάλβος

Fleri, I. (2022, December 13). L'avventura-recensione del capolavoro di Michelangelo Antonioni. *moviemag.it*. Ανακτήθηκε 01/05/2023 από <https://www.moviemag.it/lavventura-recensione-del-capolavoro-di-michelangelo-antonioni/>

Koehler, R. (2011, July 27). What makes Antonioni's L'avventura great. *bfi.org.uk*. Ανακτήθηκε 01/05/23 από <https://www.bfi.org.uk/sight-and-sound/features/l-avventura-michelangelo-antonioni-1960-greatest-films-poll>

Lamonica, R. (2020, April 13). L'avventura (1960), di Michelangelo Antonioni. Un'analisi. *re-movies.com*. Ανακτήθηκε 05/10/23 από <https://re-movies.com/2020/04/13/lavventura-1960-di-m-antonioni-unanalisi/>

Lotman, Y. (1989). Ζαχοπούλου-Βλάχου, Π. (Μτφρ.). *Αισθητική κ Σημειωτική του Κινηματογράφου*. Αθήνα: Θεωρία

Martin, M. (1984). Χατζίκου, Β. (Μτφρ.). *Η Γλώσσα του Κινηματογράφου*. Αθήνα: Κάλβος

Michelangelo Antonioni. Κείμενα και συνεντεύξεις. (1988). Μωυσίδης, Β. (Μτφρ.). Αθήνα: Αιγόκερως

Mikulec, S. (χ.χ). L'avventura. *cinephiliabeyond.org*. Ανακτήθηκε 05/10/23 από <https://cinephiliabeyond.org/lavventura/>

Nardelli, M. (2020). *Antonioni and the Aesthetics of Impurity. Remaking the Image in the 1960s.* (σσ. 1-15). Edinburgh: Edinburgh University Press

Reader, K. (2000). Τριανταφύλλου, Σ. (Μτφρ.). *Ιστορία του Παγκόσμιου Κινηματογράφου.* Αθήνα: Αιγόκερως

Schneider, S. J. (2006). *1001 ταινίες που πρέπει να δείτε πριν πεθάνετε.* Αθήνα: Κοχλίας

Stam, R. (2006). Κακλαμάνη, Κ. (Μτφρ.). *Εισαγωγή στη θεωρία του κινηματογράφου.* Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη

Κινηματογραφική ταινία

Del Duca, C. (Παραγωγός) & Antonioni, M. (Σκηνοθέτης). (1959-1960). *L'Avventura.* Ιταλία/Γαλλία: Societe Cinematographique Lyre

Ντοκιμαντέρ

RAI (Παραγωγός) & Lai, S. (Σκηνοθέτης). (2001). *Michelangelo Antonioni: Lo sguardo che ha cambiato il cinema.* Ιταλία: RAI

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.